

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

- א. למרבה המשרה ולשלום אין קץ וגו' ... כל מ"ם שבאמצע תיבה פתוח וזה סתום
1.....
- ב. ישראל ספרו בגנותה של ארץ ישראל
2.....
- ג. למאני מכבודתי
2.....
- ד. חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות
... כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו בדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ
מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת איש ואשה שלא היו בקיאיין בהלכות
טומאה וטהרה 4.....

דף צד.

א. למרבה המשרה ולשלום אין קץ וגו' ... כל מ"ם שבאמצע תיבה פתוח וזה סתום

האות מ"ם מאותיות בכתב-אשורי פתוחה, מ, וסתומה, ם, בתחילת תיבה ובאמצע נכתבת מ פתוחה, ובסוף תיבה ם סתומה. ואם החליף פסולה¹, ואם נסתמה המ"ם הפתוחה לא מועיל לגררה שהרי הוא חק תוכות².

¹ כתב הריב"ש בתשובה בס"ק"כ אם כתב מ"ם סתומה ולא חברה מכל צדדיה ודאי פסול שאין זה דומה לא לפתוחה ולא לסתומה ואין אומרים בכיוצא בזה להראות לתינוק לא חכים ולא טיפש שהרי אפילו טיפש שבטפשים יקראנה מ"ם שהרי אין פסלותה מפני שדומה לאות אחרת אלא שאינה כתובה כהלכתה עיין אוצר ההלכה סימן לב סעיף יח מה שהביא מהאמת ליעקב שדין זה לא נמצא מפורש בפוסקים אך כן מוכח מדין גרירת סתומה לעשותה פתוחה שפסול משום חק תוכות. וכ"כ גם פשוט אבן העזר הלכות גיטין סימן קכה סעיף ט ס"ק מב אולם שם לה שתב דאם רוצה לעשות מ"ם פתוחה ונעשית סתומה דאינו יכול לגרור הדבקות דהו"ל חק תוכות ולפי דבריו אמאי נקראת חק תוכות כיון דמתחלה נמי מ"ם מיקרייא ואשכחן בקרא מ"ם סתומה באמצע תיבה למרבה המשרה [ישעיה ט, ו] ואפילו הכי פסלינן. משמע מדבריו קצת שאי לא גרר היתה כשרה וצ"ע אולם אפשר כונתו על כללות שם מ"ם וס"ל דלא הוי ממש שינוי צורת האות
² עיין שו"ת יביע אומר ח"ז סימן ד' אות ב'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אולם מצינו במקום אחד סתומה באמצע תיבה³, בכתוב: (ישעיהו ט פסוק ו) לסרפה המשרה ולשלום אין קץ⁴. ויש שכתבוהו כשתי מילים לם רפה

ב. ישראל ספרו בגנותה של ארץ ישראל

אסור לדבר בגנותה של ארץ ישראל ואפילו על עצים ואבנים שלה, ואסור לומר על ארץ אחרת שטובה היא מארץ ישראל, וגדולי החכמים⁵ היו מנשקין אבניה ומתגלגלין בעפרה כמו שנאמר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו.

ומכאן ילמוד⁶ האדם מוסר השכל לשמור פיו ולשונו לבל יוציא מפיו שום דיבור לא טוב לגנות אפילו אמה אחת מארץ ישראל, הן מצד האויר, הן מצד קור וחום, הן מצד הפירות, הן בענין הבנין וכיוצא. ואפילו בעת תורבנה שהיא ביד הגויים והבתים הם של גויים, כדי שלא יהיה בכלל מוציאים דיבה על ארץ ישראל.

ובכלל ענין זה יש להזהר ג"כ מדלבר על מצב הרוחניות של א"י ולומר שבחול"ל יותר טוב⁷.

ג. למאני מכבודתי

³ וכן מצינו בסוף תיבה מפתוחה, בכתוב: ואהי שבר בחומת ירושלם אשר המ פרועים.
⁴ מסורה גדולה דהי"ב לד ו. וע"ש שהוא משמונה מקומות שכתובות שתי תיבות וקוראים אחת, כמש"כ באבן עזרא שם דרך דרש הסופרי' כי המ"ם סגור בתוך המלה, וברד"ק המ"ם סתומה בכתוב, וקרי במ"ם פתוחה ועי' מנחת שי ישעיהו שם, שמהמסורה משמע שנכתב בשתי תיבות, אבל לא נמצא כן בשום ספר, אבל בכתר ארם צובא (ועל פיו בתנ"ך ברויאר) אכן נכתב כשתי תיבות.

⁵ רמב"ם פ"ה מהל' מלכים

⁶ עיין בן יהודע כתובות קיב

⁷ שמלבד שהאשמה זו בשקר יסודה וכמבואר בדברי הגאון מהר"י עמדין (בהקדמה לסידורו) שכתב שם: אם גבירה (ארץ ישראל) לוקה, שפחה (חוץ לארץ) על אחת כמה וכמה דשכיחי בה אפקורי. ע"ש. והיודע מעט על הנעשה בחול"ל באפקרותא וזילותא דשכיחי התם רח"ל, יודע ומבין היטב כמה מדוייקים דברים אלו שאין צורך להאריך בהם, ומה לנו להלין על עם ה' ונחלתו. וראה גם באגרות החזון איש (ח"א סי' קעה) שכתב שם: מצב הארץ נפרז מרחוק, כידוע, ואינו גרוע מהגלות בחוץ לארץ חלילה. שו"ת עמרת פז חלק א כרך ג - אבן העזר, הערות הקדמה הערה יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כבר התבאר במסכת שבת דף קיג. שמצד הדין – שצריך⁸ כל אדם שיהיו בגדיו העליונים שמתכבד בהם, מיוחדים לשבת, שנאמר (ישעיהו נח יג) וְקָרְאתָ לְשַׁבָּת עֲנֵן לְקָדוֹשׁ ה' מְכַבֵּד וְכַבְּדָתָּ, שלא יהא מלבושך של חול כמלבושך של שבת כי הא דרבי⁹ יוחנן קרי למאני מכבדותי, ויהיו נאים יותר מאותם שלובש בימות החול, ויהיו נקיים ומכובסים, אך אינו חייב לכבסם בכל שבוע, אלא על פי הצורך.

ובגדיו התחתונים ובכללם טלית קטן ונעלים, אין צריך מעיקר הדין שיהיו לו מיוחדים לשבת, אך צריכים להיות נקיים ומכובסים, והנעלים יצחצח לכבוד שבת.

וטוב¹⁰ שלא ללבוש בשבת מה שלבש בחול, ומוקפידים שכל אותם הבגדים שאינם עוברים כיבוס בכל שבוע ושבוע, יהיו מיוחדים לשבת, ובכלל זה גם הטלית קטן והטלית גדול והכיפה והחגורה והמכנסיים ונעלים¹¹ יהיו מיוחדים לשבת, אבל הבגדים התחתונים שעוברים כיבוס בכל שבוע ושבוע, כיבוסן לכבוד שבת זהו יחודן.

גם כשהוא¹² בביתו ולבדו צריך להקפיד על בגדי השבת, ואם לובש חלוק יהיה לו מיוחד לשבת, כי אין המלבושים לכבוד הרואים כי אם לכבוד שבת. וגם הנשים בביתן חייבות עוד לפני הדלקת הנרות ללבוש בגדי שבת מכובדים ונאים.

גם אבל בתוך שבעת ימי אבלותו, מחליף את בגדיו לכבוד שבת קודש, שמכיון שניכר לכל אם לא יחליף, הוי ליה אבלות בפרהסיא. ומטעם זה נוהגין רובא דעלמא שלא לשנות מבגדי שבת בשבת חזון.

ויקפיד ללבוש בגדי השבת¹³ סמוך לערב שיהיה ניכר שהם לכבוד שבת, אך הבגדים הסמוכים לגוף והכתונת והמכנסים, רשאים ללבשם גם בעוד היום גדול למקדימים זמן הרחיצה ואין ממתנינים עד סמוך לערב. וילך בהם עד מוצאי שבת אחר הבדלה. ועפ"י תורת האר"י ז"ל אין לפשוט את בגדי שבת עד אחר סעודת מלוה מלכה, כי אין הנפש יתירה הולכת לגמרי עד אחר סעודה זו, וגם כדי ללוות את המלך בבגדי פאר.

⁸ שו"ע ונו"כ או"ח רסב ב

⁹ ספר מצוות גדול עשין סימן ל

¹⁰ מ"ב שם ה

¹¹ וכ"כ במעשה רב להגר"א (סימן קמז) להחליף כל בגדיו מכף רגל עד ראש, וכ"כ בכף החיים (סימן רס"ב סקכ"ה). ועיין בקצות השולחן (ח"ד) שהביא מכתב מהגאון הרוג'צ'ובר שהדבר תלוי בב' דעות בגמרא בשבת (סא, א) אם לבישת מנעלים כדי להגן על הרגלים או לשום תענוג. ועיין משי"כ בזה במשנ"ב סימן שא (סקי"ד).

¹² מ"ב שם ו

¹³ רמ"א שם ג קצוה"ש סי' ע"ג הערה כ"ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

דף צד:

**ד. חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק
בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ... כל מי שאינו עוסק
בתורה ידקר בחרב זו בדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו
עם הארץ מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת
איש ואשה שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה**

כבר התבאר במסכת סוטה דף כ: – כא. אשה שלמדה תורה¹⁴ אף על פי שאינה מצווה יש לה שכר אבל לא כשכר האיש, שכל המצוה על דבר ומקיימו יש לו שכר יותר ממי שאינו מצווה ומקיימו, מפני שהמצווה דואג תמיד לבטל יצרו ולקיים מצוות בוראו¹⁵, מה שאין כן במי שאינו מצווה שאינו דואג אלא עושה אותה מרצונו, מכל מקום שכר קצת יש לו.

אולם אף על פי שיש לאשה קצת שכר כשלומדת תורה, צו חז"ל שלא ילמד אדם את בתו תורה, מפני שרוב הנשים אין דעתן מכוונות להתלמד ומוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן, אמרו חכמים ז"ל כל המלמד את בתו תורה כאילו מלמדה תיפלות.

ומכל מקום חייבת האשה ללמוד דינים השייכים לה שהרי בימי חזקיה מלך יהודה אנשים ונשים גדולים וקטנים ידעו אפילו קדשים וטהרות¹⁶, וחייב אדם ללמוד לבנותיו המצוות כמו פסקי הלכות¹⁷. ואשה אף על פי שאינה

¹⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד רמ"ו

¹⁵ לבוש, ט"ז ג, ש"ך ז

¹⁶ ע' ס' חסידים סי' שיי"ג דמה שאמרו [סוטה ב' ע"א] שהמלמד לאשה תורה כאלו מלמדה תיפלות זהו עומק התלמוד ומעמי המצוות וסודי התורה אותן אין מלמדין לאשה ולקטן, אבל הלכות מצוות ילמד לה שאם לא תדע הלכות שבת איך תשמר שבת וכן כל מצוות כדי לעשות להזהר במצוות, שהרי בימי חזקיה מלך יהודה אנשים ונשים גדולים וקטנים ידעו אפילו קדשים וטהרות כו'

¹⁷ שאם לא תדע הלכות שבת איך תשמור שבת, וכן כל מצוות כדי לעשות להזהר במצוות, שהרי בימי חזקיה מלך יהודה אנשים ונשים גדולים וקטנים ידעו אפי' טהרות וקדשים, וזהו הקהל את העם האנשים והנשים והטף (דברים ל"א – י"ב) וזהו אתם נצבים היום כולכם וגו' נשיכם וגו' עכ"ל ספר חסידים שיי"ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

חייבת ללמד את בנה תורה, מכל מקום אם עוזרת לבנה או לבעלה שיעסקו בתורה חולקת שכר ביחד איתם כמו האיש העוזר להבירו¹⁸.

במה דברים אמורים בתורה שבעל פה שהוא דבר עמוק וצריך עיון רב ואין דעתן סובלתו, וגם בזמנינו¹⁹ מי הוא זה, יהיה מי שיהיה אף אם גובה ארזים גבהו ושיאו עד לשמים יעלה, שיכול לסטות בכלשהו מפסק ברור בש"ס ובשו"ע ומוסכם מכל הפוסקים, וכל המלמד את בתו תורה כאילו מלמדה תיפלות, ואיך אפשר לעשות ח"ו מתיפלות גדר לאמונה קדושה ופרישות. אבל תורה שבכתב ילמדה פשוטי הדברים²⁰, אך עומק ההבנה לא ילמוד אותה לכתחלה, ואם מלמדה אינו כמלמדה תיפלות.

לפיכך אין ללמד לבנות משניות שהוא תורה שבע"פ ורק פרקי אבות משום שהוא עניני מוסר והנהגות טובות יש ללמד בהסבר לעוררן לאהבת תורה ולמדות טובות, אבל לא שאר המסכתות²¹.

¹⁸ וגם בזמן הזה, כתב החפ"ץ חיים (לקוטי הלכות סוטה פ"ג) שכל מה שאמרו חכמים שאין ללמד אשה תורה, היינו בזמנים שלהם שכל אחד היה דר במקום אבותיו, וקבלת האבות היה חזק מאוד אצל כל אחד ואחד להתנהג כדרך אבותיו, והיינו יכולים לומר שלא תלמוד תורה, ותסמוך על הנהגת אבותיה הישרים, אבל כעת שקבלת האבות נתרופף, וגם מצוי שאינו דר במקום אבותיו, מצוה רבה ללמדם חומש וגם נביאים וכתובים, ומוסרי חז"ל כגון מסכת אבות וספר מנורת המאור וכדומה, כי שיתאמת אצלם ענין אמונתנו הקדושה.

¹⁹ היה קשה עלי מאד לצאת מגדרי, אך לא אוכל לעצור במילין. ולדעתי זה יסוד ושורש להצלת הדור כשהחושך יכסה ארץ וטומאה בוקעת ועולה. ואין להביא ראיה מנשים קדושות שלמדו לעצמם שידעו ואמדו בעצמם, משא"כ לעשות כלל לרבים בדור שפל זה, וח"ו לפרוץ ולסמות מפסק הברור בש"ס ובשו"ע שאסור ללמדם תורה. שו"ת דברי יציב חלק יורה דעה סימן קל"ט

²⁰ שמצינו בפרשת המלך הקהל את העם האנשים והנשים והמלך היה לומד ספר משנה תורה ויש להקשות אם כן אפי' לכתחלה שרי כמו התם נראה לי דהתם לא דרש המלך כי אם פשוטי הדברים וזה באמת מותר אף לדין לכתחלה כמו שהוא המנהג בכל יום מה שאין כן בלימוד פירוש דברי תורה דרך התחכמות והבנה אסרו לכתחלה וזה מובן בלשון התלמוד אנשים ללמוד והנשים לשמוע דהיינו שהנשים לא ישימו לב רק בפשוטי הדברים לשמוע אותן אבל לא בחלק הלימוד כמו שזכרנו כן נראה לי. ט"ז שם ד

²¹ שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן פ"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

וכן אין ללמד ספרי חקירה לנשים²², וכל שכן שאין ללמד ספרי קבלה, וכעת²³ בעו"ה שקבלת האבות נתרופף מאד מאד וגם מצוי שאינו דר במקום אבותיו כלל, ובפרט אותן שמרגילין עצמן ללמוד כתב ולשון העמים, בודאי מצוה רבה ללמד את הבנות חומש וגם נביאים וכתובים, ומוסרי חז"ל כגון מסכת אבות, וספר מנורת המאור וכדומה, כדי שיתאמת אצלם ענין אמונתנו הקדושה, שאם לא כן עלול שיסורו לגמרי מדרך ד' ויעברו על כל יסודי הדת ח"ו²⁴.

²² ומה מאד רע עלי המעשה שנפרץ הדבר כעת עד כדי כך שמלמדים ספרי חקירה לנשים שדעתן קלות, שבידוע היו גדולי ישראל מתנגדים בכל תוקף ללימוד זה גם לת"ח ולומדים. ועיין בספר אור החיים למהר"י יעב"ץ מגולי ספרד מה שהרעיש בזה, והעיד [בפ"ב וסופ"ה] שבגלות ספרד אלו שלמדו מחקר לא יכלו לעמוד בנסיון ונשתמדו רח"ל, ופשוטי העם באמונתם הטהורה והנשים באמונתם הפשוטה עמדו ומסרו נפשם על קדושת השי"ת ומעיד אני עלי שמים וארץ שבאו לפני כמה בתולות הלומדות בבתי"ס חרדים למאד, ובכו לפני במר נפשם ליתן להם עצות יען נתעוררו להם רח"ל ספקות ודעות זרות באמונת השי"ת ותורתו רח"ל, ע"י שלמדו עמהם מדעות אריסטו וכדו' לזה, ואינן יכולות להתגבר על דברי הכפירה שנישעו בלבותם. ובאמת היו צריכים לצווח ככרוכיא ע"ז עד שיתבטל הדבר. ועוד זאת שמעתי ממקומות שמלמדים להם גם ספרי קבלה, ואיך ירהיבו זאת בנפשם, שבכלל בענין לימוד ספרי קבלה לרבים כמה כרכורים כרכרו בזה. שו"ת דברי יציב חלק יורה דעה סימן קל"ט

²³ לשון הכהן הגדול מאחיו הגה"צ הבעל הפני חיים ז"ל בספרו לקומי הלכות על סוטה בסוגייתנו זו"ל: ונראה דכל זה דוקא בזמנים שלפנינו שכל אחד היה דר במקום אבותיו וקבלת האבות היה חזק מאד אצל כל אחד ואחד להתנהג בדרך שדרכו אבותיו וכמאמר הכתוב שאל אביך ויגדך בזה היינו יכולים לומר שלא תלמוד תורה ותסמוך בהנהגה על אבותיה הישרים, אבל כעת בעו"ה שקבלת האבות נתרופף מאד מאד וגם מצוי שאינו דר במקום אבותיו כלל ובפרט אותן שמרגילין עצמן ללמוד כתב ולשון העמים בודאי מצוה רבה ללמד חומש וגם נביאים וכתובים ומוסרי חז"ל כגון מסכת אבות וספר מנורת המאור וכדומה כדי שיתאמת אצלם ענין אמונתנו הקדושה דאל"ה עלול שיסורו לגמרי מדרך ד' ויעברו על כל יסודי הדת ח"ו עכ"ל.

²⁴ בספר מאזנים למשפט (להגר"ז סורוצקין שליט"א) סי' מ"ב האריך ג"כ ברעיון זה דעל תורה שבכתב אין שום פקפוק דמותר ללמדן בדור תהפוכות זה שהאמונה אבדה מרוב בני אדם, ואפי' בתורה שבע"פ מותרת ללמוד המסקנא האחרונה בלא קושיות ופירוקים, וההיפך מזה בזמנינו, כל מי שאינו מלמד את בתו דעת ד' ותוכן יהודי מקורי שישמשו כתריס בפני השפעת הרחוב, הרי הוא מלמדה ממילא את אותה הטיפלות הממלאה עתה את חיי הרחוב ע"ש. ועיין שו"ת ציץ אליעזר חלק ט סימן ג.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

